

til den, der havde Brug for Penge. I Tidens Løb blev der saa oprettet en Del Pengeinstitutter, Sparekasser og senere ogsaa Kreditforeninger, og Befolkningen opdagede snart, at det var betydelig behageligere at sætte deres Penge i Pengeinstitutter end at have det direkte Mellemværende med dem, der havde Brug for Pengene. Men som Følge af denne forandrede Fremgangsmaade, viste det sig temmelig hurtigt, at det blev noget vanskeligt for de mindre Ejendomsbesiddere at erholde Laan i deres Ejendomme. De den Gang oprettede Kreditforeninger vilde vel nok give Laan i mindre Ejendomme, men ønskede dog gerne, at Laanene skulde være noget større, og Følgen blev, at de, der kun ejede smaa Ejendomme og kun skulde bruge mindre Laan, havde noget vanskeligt ved at faa Penge.

Det var derfor en nyttig Foranstaltning — det tror jeg alle ville indrømme —, da Tanken opkom om at oprette de saakaldte Husmandskreditforeninger, idet det blev Pengeinstitutter, igennem hvilke den mindre Ejendomsbesidder kunde erholde Laan i sin Ejendom, og jeg betænkter mig ikke paa at udtale, at Loven af 1880 om Oprettelse af tvende Kreditforeninger for mindre Ejendomme paa Landet var en af de mest humane Love, der i de Tider bleve vedtagne, maaske endog den Lov, der i Slutningen af forrige Aarhundrede havde størst Betydning for de mindre Landejendomsbesiddere.

Da disse Kreditforeninger bleve oprettede gik man dog selvfølgelig forsigtigt til Værks. Det var jo et nyt og uprøvet Foretagende, og derfor blev Grænsen for de Laan, der kunde faas, sat meget lavt, idet Maksimumsgrænsen for Taksationen blev sat til 4,000 Kr. Det viste sig imidlertid temmelig hurtigt, at den Grænse var sat alt for lavt, og at det som Følge deraf var alt for faa og alt for smaa Ejendomme, der kunde komme med ind under Loven. Der hengik derfor heller ikke en Gang to Aar, før der fra Lovgivningsmagtens Side blev truffet ny Foranstaltninger for at faa denne Grænse for Loven forhøjet, idet der allerede i Foraaret 1882 blev udstedt en ny Lov, i hvilken Taksationsgrænsen var sat til 6,000 Kr., altsaa Laanegrænsen til 3,000 Kr.

Med denne Grænse for Taksationernes og Laanenes Størrelse blev der saa arbejdet i en længere Aarrække, efter min Mening i en alt for lang Aarrække. Thi de Ejendomme, der i 1882 havde en Værdi af 6,000 Kr., steg jo temmelig hurtigt i Værdi,

og Følgen deraf blev derfor i de efterfølgende Aar, at den, der havde en Ejendom, i hvilken han f. Eks. i 1883 kunde faa Laan, ikke kunde faa Laan i den samme Ejendom i 1893, fordi den da var bleven for meget værd, dels paa Grund af de lidt opadgaaende Tider, som dog maaske den Gang ikke vare saa stærkt opadgaaende, men navnlig ogsaa paa Grund af, at Husmændene den Gang gennemgaaende forbedrede deres Ejendomme, fik bedre Drift og overhovedet fik hele Forholdet paa Ejendommen forbedret, hvorved Ejendommenes Værdi selvfølgelig ogsaa forøgedes. Trods dette hengik der en ikke ringe Aarrække, 22 Aar, inden der skete nogen Forandring. Grundene hertil vare mange. Medvirkende vare maaske nogle af de politiske Forhold, der den Gang vare til Stede. Men der kan jo ingen Tvivl være om, at Maksimumsgrænsen for disse Ejendomme burde have været forhøjet længe før det skete, idet den som bekendt først blev forhøjet i 1904. Der blev ganske vist foretaget nogle Smaaforanstaltninger, som havde nogen Betydning for Husmændene. Saaledes blev det tilladt, at selv om en Ejendom var over 6,000 Kr. værd, saa maatte Laanet godt blive staaende og kunde selvfølgelig forhøjes op til 3,000 Kr. Men over det maatte Laanet ikke gaa, og ret meget var det jo ikke værd at faa en Ejendom vurderet til 7,000 Kr., naar der ikke kunde laanes mere end 3,000 Kr. paa den. Men Betydning fik det selvfølgelig, og det havde lige saa selvfølgelig ogsaa Betydning, at Pantebogsattesterne bleve billigere, og at Omkostningerne bleve betydelig nedsatte. Alt dette havde Betydning, men det egenlig store Fremskridt kom først, da Laanegrænsen blev forhøjet, idet der i 1904 blev vedtaget en Lov, saa vidt jeg husker, var det det ærede Medlem fra Assens (Berntsen), der indbragte Forslaget, hvor Grænsen blev sat op til 8,000 Kr.

Nu kan man jo spørge: Naar det kun er 4 Aar siden, at vi fik den Lov, hvorefter Taksationen og altsaa ogsaa Laanegrænsen blev forhøjet, er saa Tidspunktet inde nu til at foretage en ny Forhøjelse, og dette Spørgsmaal vil jeg for mit Vedkommende besvare med: Ja. Det er jo muligt, at man ikke kan paavise, at de smaa Ejendomme ere stegne med saa mange Procent i disse 4 Aar. Det ere de vel neppe, men efter min Overbevisning blev Laanegrænsen i 1904 sat for lavt. Jeg ved ikke, hvad Motiverne vare til at blive staaende ved 8,000, men jeg kan